

Karaktertests voor paarden

Paardensport is populair in Nederland. Mede door de hoge recreatieve waarde vinden paardenmensen een goed karakter erg belangrijk. Er zijn echter maar weinig mensen die snel het karakter van een paard kunnen doorgronden. Wageningen UR ontwikkelde verschillende tests om zicht te krijgen op karakters. De fokkerij overweegt karaktertests standaard uit te voeren.

dr. ir. Kathalijne Visser

Bij landbouwhuisdieren als rundren, varkens en pluimvee wordt sinds jaren het karakter van de dieren onderzocht. Wat zijn individuele verschillen in karakter tussen dieren van dezelfde soort en wat voor effect heeft dat op het productieproces en in de houderij-omstandigheden? Bij paarden staat dergelijk onderzoek nog in de kinderschoenen, ondanks dat paarden op verschillende manieren in contact komen met mensen en juist de individuele verschillen tussen deze dieren van belang zijn voor de doelen waarvoor ze worden ingezet. Karakteronderzoek bij paarden is daarom een logische stap.

Mismatch voorkomen

Er is een grote groep paardenliefhebbers die recreatief paardrijdt. Een veel kleinere groep is intensief met (top)sport bezig. Maar ook worden paarden ingezet in dienstverlenende sectoren: bij de bereden politie, als onderdeel van therapie of behandeling en bij cursussen communicatie en leidinggeven. Bij al deze disciplines speelt het karakter van het dier een belangrijke rol. Als het karakter niet past bij het gebruiksdoel of bij het karakter van de ruiter, is er sprake van een *mismatch*. Prestaties laten te wensen over en verwachtingen worden niet waargemaakt. Met als gevolg ongelukken, verminderd sportplezier, frustratie en stress bij zowel het paard als bij de gebruiker. Een goede match daarentegen leidt tot tevredenheid over de prestaties en heeft

positieve gevolgen voor het welzijn van het paard. Gezien het belang van de juiste match tussen paard en gebruik is het verbazingwekkend dat mensen zich doorgaans een voorstelling maken van wat ze met een paard willen doen, hoe het er uit moet zien, van welk geslacht het moet zijn en wat voor soort karakter het moet hebben, maar dat ze bij aankoop het karakter van het paard niet door een onafhankelijk en ervaren persoon laten beoordelen.

'Novel Object' test

De reactie van een paard op een prikkel in zijn omgeving, zegt veel over zijn karakter. Deze prikkel moet met name een mentale uitdaging zijn, waardoor het paard uitgelokt wordt om specifieke karaktereigenschappen te laten zien. Voor het onderzoek van Wageningen UR zijn tests ontwikkeld, waarbij gedeeltelijk gebruik gemaakt wordt van modellen die ook bij andere landbouwhuisdieren zijn beproefd. Een bekende test is de 'Novel Object' test, een test waarbij in een voor het dier relatief bekende omgeving plotseling een vreemd voorwerp wordt gebracht. Voor paarden is in deze test een blauw met witte paraplu gebruikt, die opengeklapt vanuit het dak werd neergelaten.

In de onderzoeksgroep van veertig jonge KWPN'ers waren grofweg vier verschillende reacties van de paarden te onderscheiden:

- Paard dat wegrent, niet omkijkt en rondjes blijft rennen.
- Paard dat wegrent, maar regelmatig even stilstaat en omkijkt.
- Paard dat even wegrent, dan kijkt en erop afgaat, met alle fysieke kenmerken van 'machogedrag' (blazen, hoofd hoog, staart op de rug). Hierbij zijn dan weer twee subtypes te onderscheiden, namelijk paarden die met het voorwerp gaan spelen, een enkeling die het kapotmaakt, en paarden die na het kort te hebben bekeken weer verder gaan met waar ze mee bezig waren.
- Paard dat zich lijkt af te keren en in een hoek wacht tot het voorwerp wordt opgehaald.

Karaktertests

Wageningen UR onderzoekt nu samen met het grootste paardenstamboek van Nederland of, en in hoeverre, karaktertests onderdeel kunnen zijn van aanlegtests voor jonge paarden in de topsport. De fokkerij is zeker niet de enige discipline waar dergelijke tests zinvol zijn. Juist ook voor de grote groep mensen die een passend paard zoeken voor een ruiter of een gebruiksdoel, kan een aanvullende karaktertest uitkomst bieden. Een nadeel van de huidige tests is dat het tijdrovend is. Het is zaak karaktertests te ontwikkelen waarmee in korte tijd iets zinvol gezegd kan worden over de karakters.

KATHALIJNE VISSER

"Een karaktertest zou eigenlijk standaard moeten worden bij de aankoop van een paard of bij de opname van een dier in het stamboek."

Foto: Alice Booij

NIEUWSGIERIG

Grofweg kan een dier op vier manieren reageren op een vreemd voorwerp. Deze paarden zijn duidelijk nieuwsgierig.

Foto: Alice Booij

Contact

dr. ir. Kathalijne Visser
telefoon 0320-293 390
kathalijne.visser@wur.nl

Joep Bartels: 'Er zijn veel mensen met paarden, maar slechts weinig echte paardenmensen'

"Karaktertests moeten net zo vanzelfsprekend zijn als veterinaire keuringen of keuringen op exterieur. Zo kan veel leed, teleurstelling en gevaar, voor zowel ruiter als paard, voorkomen worden", vindt Joep Bartels, mede-oprichter van Academy Bartels en initiator van de Stichting Hippische Innovatieve Projecten (HIP). Bartels, adviseur van hippische organisaties in binnen- en buitenland, is als praktijkdeskundige betrokken bij het onderzoek dat Wageningen UR uitvoerde naar karakters van paarden. Hij noemt het inzetten van karaktertests van groot belang voor zowel de fokkerij als de markt. "Vroeger werden paarden op het land gebruikt. Kennis over de geschiktheid van een paard, was kennis die van ouder op kind overging. Of het paard mooi was en goede gangen had, was van minder belang dan dat-ie graag en hard werkte, een eerlijk karakter had en betrouwbaar was."

Bartels spreekt zijn zorg uit over het feit dat veel mensen uit liefde een paard hebben of verzorgen, maar er geen gedegen kijk op hebben of op kunnen hebben. "Voor deze groep mensen is voorlichting noodzakelijk. Een paard kan prachtig en heet zijn, maar kun je als hobbyruiter dat temperament hanteren? Past je gebruiksdoel bij de werklust van een paard? Mensen hebben er vaak echt geen zicht op."

Ook voor de fokkerij ziet hij heil in karaktertests. Fokkerij berust nu te vaak op verrichtingen. Een in de sport onder een gevoelige ruiter, superpresterende nerveuze hengst, levert een aanzienlijk percentage nakomelingen op met een nerveus karakter. "Tijdbommen zijn het!", aldus Bartels. Hij weet dat een Zwitsers ponystamboek dieren op basis van karakter selecteert. In Nederland pakt het KWPN voorzichtig dit fokkerijdoel op en Bartels juicht dat toe. "Als Nederland voorop wil lopen op het gebied van karakteronderzoek, dan moeten de stamboeken die tests nu invoeren."

